

**"OKUL DENEYİMİ" DERSİ UYGULAMASININ ÖĞRENCİLER
TARAFINDAN AMACINA UYGUN OLARAK YAPILD?
YAPILAMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yrd. Doç. Dr. Yalçın ERGÜNEŞ*

ÖZET

YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet-Öncesi Öğretmen Eğitimi kapsamı içerisinde Eğitim Fakültelerine "Okul Deneyimi" dersi getirilmiştir.

Bu araştırmada, "Okul Deneyimi" uygulaması içerisindeki etkinliklerin öğrenciler tarafından amacına uygun olarak yapıp, yapılmadığı değerlendirilmiştir.

Çalışma evrenini Necatibey Eğitim Fakültesi'ndeki Okul Deneyimi uygulamalarına katılan öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın amacına yönelik veriler, öğrenciler tarafından hazırlanan okul deneyimi uygulama dosyalarından her birinin incelenmesiyle elde edilmiştir. Elde edilen veriler, doğrudan çözümleme teknikleri kullanılarak analiz edilmiş olup, bulgulara dayalı olarak da sonuç ve öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen yetiştirme, okul deneyimi,

* Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi

EVALUATING WHETHER SCHOOL EXPERIENCE COURSE
ACTIVITIES ARE DONE BY STUDENTS IN ACCORDANCE WITH THE
COURSE OBJECTIVES

ABSTRACT

"School Experience" courses are brought to Education Faculties in the context of Higher Education Council/World Bank National Education Improvement Project, In-service Teacher Education.

This study was conducted to evaluate whether or not the "School Experience" activities are completed in accordance with the stated goals and objectives of the course.

The population of the study consists of the students attending the School Experience courses in Necatibey Faculty of Education.

The data related to the purpose of the study was obtained by evaluating the School Experience activity folders prepared by the students. The data obtained were analyzed using direct analysis techniques and some conclusions and suggestions vere developed according to the findings.

Key Word: Teacher training, School Experience

Giriş

YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi 1994 yılında başlamıştır. Projenin amacı: Hizmet-öncesi öğretmen eğitimini daha nitelikli duruma getirmektir. Bu amaca ulaşmak için okul deneyimi tüm eğitim fakültelerinin programlarında yer alması sağlanmıştır.

Okul deneyiminin amacı, adayın meslek hayatına iyi organize edilmiş bir şekilde başlamasını sağlamaktır. Öğretmen adayları tarafından gerçekleştirilen etkinlikler ve yerine getirilen görevler, onların deneyimli öğretmenleri görev başında gözlemlmelerine, bireysel ve küçük gruplarla

çalışmalarına ve kısa sürelerle öğretmenlik deneyimi kazanmalarına olanak tanımaktadır.

Okul deneyimi, toplam 24 etkinlikten oluşmaktadır. Bunların 12'si bir dönemde, diğer 12'si ise ikinci dönemde yapılmaktadır.

Eğitim fakülteleri okul deneyimini farklı biçimlerde uygulamışlardır. Önceleri bazı eğitim fakülteleri yalnızca fen bölümündeki öğrencileri, bazıları ise sosyal bilimlerdeki öğrencileri bu ders programı kapsamına almışlardır. Daha sonraları ise, tüm öğrencilere okul deneyimi zorunlu hale getirilmiştir. İlk uygulamalarda, okul deneyiminin ilk 12 etkinliği üçüncü sınıfa alınmış, son 12 etkinlik ise dördüncü sınıfta uygulanmaya çalışılmıştır. Şu anda ise, eğitim fakültelerinin dördüncü sınırlarındaki öğrencilere bir dönem içerisinde verilmektedir. Eğitim fakültelerindeki yeni yapılanma ile bu ders birinci sınıfların ikinci dönemine alınmış bulunmaktadır.

Açıklanan bütün gelişmelere bakıldığında; okul deneyiminin nerede, ne zaman, ne oranda uygulamaya konulacağına bilimsel bir netlik kazanmadığı görülmektedir.

Okul deneyimi konusunda gerek öğrenciler, gerek uygulama okulu yöneticileri ve öğretmenleri gerekse eğitim fakültesindeki öğretim elemanlarının büyük bir bölümü yeterli bilgiye sahip değildirler. Konuya yönelik olarak yapılan toplantılarla bu bilgilendirme belirli ölçülerde verilmiş ise de, okul deneyimi dersinin amacının ve uygulamasının yeteri kadar anlaşıldığını söylemek zordur.

Bu araştırma ile, okul deneyimi dosyaları incelenerek aday öğretmenlerin okul deneyimindeki etkinlikleri ne oranda amaca uygun olarak gerçekleştirebildiklerini ve uygulamanın yeterlilik düzeyini belirlenmeye çalışılmıştır.

Yöntem

Genel tarama modeli kullanılan bu çalışmada, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Fen Bilimleri öğrencilerinin okul deneyimi dersi kapsamında hazırladıkları 40 aday dosyası çalışma grubu olarak alınmıştır. Araştırmanın, veri toplama aracını geliştirmek üzere; "Öğretmen Eğitimi OKULLARDAKİ ÇALIŞMALAR (ortaöğretim) YÖK/DÜNYA BANKASI Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Deneme Basımı 1996" kılavuzunda yer alan etkinliklerden adayların yapması beklenen davranışlar çıkarılmış ve dosyaları incelemek üzere bir ölçüt listesi geliştirilmiştir. Taslak ölçüt listesi; aday, uzman ve danışman öğretmenlerin görüşlerine sunulmuştur. Belirlenen ölçütlere getirilen eleştiriler doğrultusunda, gerekli düzeltmeler yapılmış ve ölçüt listesine son şekli verilmiştir. Yapılan bu ön çalışmalarla ölçüt listesinin görünüş ve içerik geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Oluşturulan ölçüt listesinde aday öğretmenlerin yerine getirmekle sorumlu olduğu davranışlara değinilmiştir. "Öğretmenin Bir Günü"ne ilişkin 9, "Öğrencinin Bir Günü"ne ilişkin 8, "Okuldaki Bölümünüz"e ilişkin 5, "Öğretim Tekniklerine ilişkin 15, "Gözlem Programı"na ilişkin 7, "Soru Sormayı İzleme"ye ilişkin 18, "Açıklama"ya ilişkin 8, "Ders Yönetimi ve Sınıf Kontrolü"ne ilişkin 6, "Öğrencilerin Çalışmalarına Not Verme"ye ilişkin 22, Çalışma Yaprakları"na ilişkin 10 ve "Okul Müdürü ve Okul Sorunları"na ilişkin de 10 olmak üzere toplam 118 kritik davranış belirlenmiştir. Ölçüt listesinde yer alan davranışlar açısından dosyalarda yer alan bilgilerin varlığı/yokluğu belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda elde veriler, doğrudan çözümlene teknikleri olan yüzde (%), frekans (f) kullanılarak çözümlenmiş, uygun şekillerde tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Aday dosyalarında "Öğretmenin Bir Gününe" ilişkin yer alan kayıtlardan elde edilen bulgular Tablo: 1 'de sunulmuştur.

Tablo: 1 öğretmen Bir Günü

<i>Yapılması Beklenen Davranışlar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
öğretmenin gün boyu öğretmenlik yaptığı derslerin tümüne katılma ve izleme.	38	95.0
Yaptığı her bir etkinliği not etme.	36	90.0
Her bir etkinliğe ayrılan zamanı belirleme.	5	12.5
öğretime ve diğer etkinliklere harcanan zaman dağılımını belirtme.	-	-
Elde edilen sonuçları not etme ve öğretmenle tartışma.	-	-
Sınıf dışında yaptığı etkinlikleri not etme.	27	67.5
Öğretmenin sıradan bir günü olup olmadığını belirtme.	11	27.5
Okul dışında öğretmenin neler yaptığını açıklama.	31	77.5
Etkinliğin genel bir değerlendirmesini yapma.	18	45.0
GENEL TOPLAM	166	41.5

Tablo: 1'in incelenmesinden anlaşılacağı üzere, öğretmen adayları "Öğretmenin Bir Günü"ne ilişkin beklenen davranışları %41.5 oranında gerçekleştirmiştir. Aday öğretmenlerin büyük çoğunluğu, uzman öğretmeni ile birlikte derslerin tümüne katılıp onları izlemiş (%95.0), büyük bir oranda yaptıkları her bir etkinliği not etmişlerdir (%90.0). Ancak, incelenen dosyalarda aday öğretmenler; uzman öğretmenlerin öğretime ve diğer etkinliklere harcadığı zaman dağılımlarını belirlemede ve gözlem sonuçlarını uzman öğretmeni ile tartışmada beklenen yeterlilikleri gösterememişlerdir. Dosyalarda yer alan kayıtlar, uzman öğretmenlerin sınıf dışındaki etkinliklerine %67.5, okul dışındaki etkinliklerine %77.5 oranında değinildiğini ortaya koymaktadır. Bulgular, "Öğretmenin Bir Günü" etkinliği kapsamında uzman öğretmenlerin sosyo-kültürel yaşantılarına, öğretme-öğrenme süreçlerinde geçirdiği yaşantılardan daha çok yer verildiğini ortaya koymaktadır. Etkinliğin gerçekleştirilmesi için aday öğretmenlere kullanışlı bir ölçüt listesinin verilmemesi, ortaya çıkan bu durumun nedeni olarak kabul edilebilir.

Aday dosyalarında "Öğrencinin Bir Gününe" ilişkin yer alan kayıtlardan elde edilen bulgular Tablo: 2'de verilmiştir.

Tablo: 2 **Öğrencinin Bir GUnU**

<i>Yapılması Beklenen Davranışlar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
öğretmenlik yapmak istediği sınıfların birinden öğrenci seçerek bir günü onunla birlikte geçirme.	40	100
Öğrencinin girdiği derslerin listesini yapma.	28	70.0
Gözlenen öğrencinin her bir derste yaptığı etkinliğe değinme.	32	80.0
Gözlenen etkinlikler için harcanan zamanı belirleme.	5	12.5
Gözlenen öğrenci ile geçirilen günü tartışma.	25	62.5
Gerçekleştirilen etkinliği diğer aday öğretmenlerle karşılaştırma.	-	-
Etkinliğin ders planları hazırlanırken nasıl yardımcı olabileceğini belirleme.	2	5.0
Gözlem sonuçlarına göre öğrenci ihtiyaçlarını değerlendirirken nelerin göz önünde bulundurulabileceğini belirtme.	-	-
GENEL TOPLAM	132	41.2

Aday dosyalarından elde edilen bilgilere göre, "Öğrencinin Bir Günü" etkinliğinin genel olarak %41.2 oranında gerçekleştirildiği ortaya çıkmıştır. Tablo incelendiğinde de görülecektir ki, aday öğretmenlerin tümü etkinliği gerçekleştirebilmek üzere öğretmenlik yapmak istediği sınıfların birinden öğrenciyi seçerek bir günü onunla birlikte geçirmiştir. Ancak, "öğrencinin girdiği derslerin bir listesini yapma" %70.0 oranında gerçekleştirilebilmiştir. Aday öğretmenlerin hiçbiri, gözlem sonuçlarına göre öğrenci ihtiyaçlarını değerlendirirken nelerin göz önünde bulundurulabileceğini belirtmemiştir. Etkinlik kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerin aslında "öğrenci ihtiyaçlarını değerlendirirken nelerin göz önünde bulundurulabileceğini" ortaya koymak olarak düşünüldüğünde, aday öğretmenlerin beklenen bu davranışa hiç değinmemeleri büyük bir eksiklik olarak kabul edilebilir. Diğer yandan, yapılan etkinliklerin diğer öğretmenlerle karşılaştırılmaması belirlenen bir diğer eksikliklerdir. Diğer

yandan aday öğretmenlerin yalnızca %5.0'i gerçekleştirilen etkinliğin ders planları hazırlanırken nasıl yardımcı olabileceğini belirtmiştir. "Öğrencinin Bir Günü" etkinliği, öğrenci ihtiyaçlarını belirleyerek öğretimi ona uygun olarak tasarlamak için belirli ipuçları elde etmede, elde edilen bilgileri diğer aday öğretmenlerle karşılaştırarak belirli yargılara ulaşmada yardımcı olmalıdır. Ancak, aday öğretmenler tarafından etkinliğin can alıcı davranışına hiç değinilmemiş olması etkinliğin amacının gerçekleştirilemediği yargısına ulaşmayı kolaylaştırmaktadır.

Aday dosyalarında "Okuldaki Bölümünüz" etkinliği ile ilgili yer alan kayıtlardan elde edilen bulgular Tablo: 3'de verilmiştir.

Tablo: 3 Okuldaki Bölümünüz

<i>Yapılması Beklenen Davranışlar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Branşıyla ilgili okuldaki öğretmenlerin ad ve soyadlarını, konumlarını, okuldaki görev sürelerini, belirtme.	32	80.0
Okulda uyulması gerekli kuralları belirtme.	13	32.5
Öğrencilere verilebilecek ödül ve cezaların neler olduğunu belirtme.	11	27.5
Okulda ve bölümde ne gibi kaynakların bulunduğunu kaydetme.	28	70.0
Belirlenen kaynakların yeterliliği konusunda açıklamalarda bulunma.	6	15.0
<i>GENEL TOPLAM</i>	<i>90</i>	<i>45.0</i>

Tablo: 3 incelendiğinde, öğretmen adaylarının "Okuldaki Bölümünüz" etkinliğini %45.0 oranında gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır. Branşları ile ilgili olarak okulda bulunan öğretmenlerin ad ve soyadlarını, konumlarını ve görev sürelerini aday öğretmenlerin %80.0'i belirlemiştir. Okulda bulunan kaynakların yeterliliği, etkinlik kapsamından en alt düzeyde gerçekleştirilen davranış olarak ortaya çıkmıştır (%15.0). Elde edilen bulgulara göre, aday öğretmenlerin %27.5'i öğrencilere verilebilecek ödül ve cezalara değinmekte, %32.5'i ise okulda uyulması gereken kuralları açıklamaktadır. Bu iki davranışın gerçekleşme düzeyine ilişkin bilgilere,

örneklem kabul edilen 40 aday dosyasından yaklaşık dörtte birinde rastlanması, dörtte üç gibi büyük bir çoğunluğun okul kuralları ve öğrencilere verilebilecek cezalara yönelik bilgisinin bulunmadığını ortaya koymaktadır. Bu nedenle, öğretmen adaylarının okulda uyulması gerekli kurallar ile öğrencilere verilebilecek cezalara ilişkin bilgilendirilmesi önem taşımaktadır. Söz konusu etkinlik, okulun belirli bir düzen içinde işlemini sağlayacağı gibi, aday öğretmenlerin de belirli bir düzende uygulama yapmasını sağlayabilir.

Aday dosyalarında "Öğretim Teknikleri" etkinliği ile ilgili yer alan kayıtlardan elde edilen bulgular Tablo: 4'te verilmiştir.

"Öğretim Teknikleri" genel olarak öğretmen adaylarının %26.7'si tarafından gerçekleştirilmiştir. Aday öğretmenlerin tümü kendi konu alanı ve diğer konular hakkında birçok ders gözlemlerken, aynı zamanda kullanılan öğretme öğrenme tekniklerini belirlemişlerdir. Ancak, %20.0 oranında her teknik için harcanan zamanı belirleme ve belirlenen zamanın ders içindeki yüzdesini hesaplama, %42.5 oranında kullanılan teknik sırasında öğrencinin yaptıklarını açıklama, %32.5 oranında kullanılan tekniğe karşı öğrencinin yaptıklarını açıklama dışında gerçekleştirilen özgün bir davranış bulunmamaktadır. Diğer yandan öğretmen adaylarının %80.0'inin "Öğretim Teknikleri" gözlemlerinden yola çıkarak genel bir değerlendirme yaptığı belirlenmiştir.

Tablo: 4 Öğretim Teknikleri

<i>Yapılması Beklenen Davranışlar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Kendi konu alanı ve diğer konular hakkında bir çok ders gözlemleme.	40	100
Ders sırasında kullanılan öğretme-öğrenme tekniklerini belirleme.	40	100
Her bir teknik için harcanan zamanı belirleme.	8	20.0
Belirlenen zamanın ders içindeki yüzdesini hesaplama.	8	20.0
Kullanılan teknik sırasında öğrencinin yaptıklarını açıklama.	17	42.5
Kullanılan tekniğe karşı öğrencinin gösterdiği tepkiyi gözlemleme.	13	32.5
Kullanılan teknik sırasında öğretmenin yaptıklarını saptama.	-	-
Her bir tekniğin uzunluğu konusunda yorum getirme.	-	-
Sınıfı kontrol etmekle geçen zamanı belirleme.	-	-
Etkinliklerin özel bir sıraya göre gerçekleşip, gerçekleşmediğini belirleme.	-	-
Kullanılan yöntem ve zaman dilimlerini diğer öğretmenlerle karşılaştırma.	-	-
Her öğretmenin kendine özgü bir öğretim stiline bulunup, bulunmadığını açıklama.	-	-
Öğretim tekniklerinin etkinliği konusunda gözlemlerden yola çıkarak bazı sonuçlara değinme.	32	80.0
Öğretmenlik yapabileceği bir konuda ders planı hazırlama.	2	5.0
Üniversitedeki veya okuldaki gözetmenle birlikte hazırlanan ders planını tartışma.	-	-
<i>GENEL TOPLAM</i>	<i>160</i>	<i>26.7</i>

Etkinlik kapsamında öğretmen adaylarının ders planı hazırlayarak bu planda çok farklı öğretim tekniklerini belirli bir düzen içinde tasarlaması gerekirken, yalnızca %5.0'inin hazırlaması belirlenen davranışın tam olarak gerçekleştirilmediğini ortaya koymaktadır. Üstelik hazırlanan planlar okuldaki ve üniversitedeki gözlemciler tarafından da değerlendirilmemiş veya tartışılmamıştır. Elde edilen bulgular, aday Öğretmenlerin "Öğretim Teknikleri" konusunda bilinçli bir gözlem yapmadığını ortaya koymaktadır. Diğer yandan, hazırlanan planların üniversitedeki veya okuldaki gözetmenlerle birlikte tartışılıp, değerlendirilmemesi ve geliştirilmemesi bir

ihmali ortaya koymaktadır. Bu nedenle; aday öğretmen, uzman öğretmen veya rehber öğretmenlerden herhangi birilerinin aldıkları görevi tam olarak yerine getirmediği söylenebilir.

Aday dosyalarında "Gözlem Programı" etkinliği ile ilgili yer alan kayıtlardan elde edilen bulgular Tablo: 5'de verilmiştir.

Tablo: 5 Gözlem Programı

<i>Yapılması Beklenen Davranışlar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Her dersten önce, sınıf, amaçlar, dersin ana hatları, sınıfın kendine has özellikleri ve sınıfa özel bir öğretim tekniğinin kullanılıp, kullanılmadığını açıklama.	5	12.5
En az üç farklı öğretmenin dersini izleme.	15	37.5
Her ders için gözlem formu doldurma.	13	32.5
Doldurulan gözlem formunu hakkında ders öğretmenine bilgi verme	3	7.5
Doldurulan gözlem formunu ders öğretmeniyle birlikte değerlendirme.	3	7.5
Gözlem formunun doldurulmasında karşılaşılan problemleri açıklama.	-	-
Gözlem programında yer alan tüm davranışlara göre öğretmenleri değerlendirme.	11	27.5
GENEL TOPLAM	50	17.9

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmen adaylarının genel olarak %17.9 oranında "Gözlem Programını" gerçekleştirdikleri görülmektedir. Aday öğretmenlerin yalnızca %12.5'i, her dersten önce branş öğretmeni ile konuşarak sınıf, amaçlar, dersin ana hatları, sınıfın kendine has özellikleri ve sınıfa özel bir öğretim tekniğinin kullanılmadığını belirtmiştir.

Tablo 5'de, "en az üç farklı öğretmenin dersini izleme" etkinlik 5 içerisinde en çok gerçekleştirilen davranış olarak belirlenmiştir. Diğer taraftan, incelen dosyaların %32.5'inde izlenen derslerin gözlem formları bulunmaktadır. Ancak, gözlem programında yer alan tüm davranışlar açısından aday öğretmenlerin uzman öğretmenleri %27.5 oranında

değerlendirdiği belirlenmiştir. Genelde doldurulan gözlem formu hakkında uzman öğretmenlere gerekli bilgiler verilmemekte (%7.5) ve değerlendirilmemektedir (%7.5). Tablo 5'in incelenmesinden de anlaşılacağı üzere, incelenen dosyalarda gözlem formunun doldurulmasında aday öğretmenlerin bir problemle karşılaşp karşılaşmadığına ilişkin kayda rastlanmamıştır.

"Gözlem Programı" aday öğretmenlerin çok azı tarafından gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, aynı zamanda aday öğretmenlerin gözlemdaki yetersizliğini de ortaya koyabilir. Bilimsel araştırmalarda kullanılan araçlar ve bunların kullanımı ile veri toplama teknikleri konusunda aday öğretmenlerin yetersizlikleri elde edilen sonuçları etkilemiş olabilir. Bu nedenle, aday öğretmenlerin uygulama etkinliklerine başlamadan önce bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri konusunda eğitime alınması, uygulamaların amacına hizmet etmesi açısından önem taşımaktadır. Uygulamaların başarısı, etkinlikleri daha bilinçli gerçekleştiren bireylere bağlı olduğundan belirtilen konuda öğretmen adaylarının eğitilmesi önemli görülmektedir.

Aday dosyalarında "Soru Sormayı İzleme" etkinliği ile ilgili yer alan kayıtlardan elde edilen bulgular Tablo: 6'da verilmiştir.

Tablo: 6 Soru Sormayı İzleme.

<i>Yapılması Beklenen Davranışlar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
On dakikadan az olmayan bir soru sorma sürecini izleme.	40	100
Öğretmenin sorduğu soruların listesini yapma.	32	80.0
Öğretmenin soru sormadaki amaç, ilerleyiş ve sıraya ilişkin bilgiler sunma.	28	70.0
Sınıftaki öğrencilerin oturma planını verme.	31	77.5
Oturma planında öğretmenin sorularını yanıtlayan Öğrencileri işaretleme.	27	67.5
Soruların bütün sınıfa yöneltilip, yöneltilmediğini açıklama.	26	65.0

Öğrencilere soruları cevaplamaları için gereken sürenin tanınıp, tanınmadığını belirtme.	18	45.0
Öğretmenlerin sorulan nasıl sorduğunu açıklama.	15	37.5
Soru sorma sırasında öğrencilerin isimlerinin kullanılıp, kullanılmadığını belirtme.	16	40.0
Sorular anlaşılmadığında öğretmenlerin sorulan yeniden düzenleyip, düzenlemediğini açıklama.	5	12.5
Öğrencilerin doğru cevabı bulmaları için öğretmenlerin ipucu verip vermediğini belirtme.	26	65.0
Öğretmenlerin öğrencilerini sorularına cevap vermeye nasıl cesaretlendirdiğini belirtme.	25	62.5
Verilen yanlış cevapları öğretmenlerin reddedip, reddetmediğini belirtme.	-	-
Öğretmenlerin soru sorma sürecindeki dil yeteneğini belirtme.	19	47.5
Öğretmenlerin soru sorma sürecindeki göz teması ve vücut dilini kullanma becerisini belirtme.	20	50.0
Öğretmenin soru sorma sürecindeki genel başarısı konusunda değerlendirmelerde bulunma.	15	37.5
Kendisi aktif olarak bir soru sorma sürecini gerçekleştirme.	-	-
Aday dosyasında sonı sonna sürecinde uygulanması gereken davranışlar açısından başka bir aday öğretmen ya da branş öğretmeni tarafından kendi yeterliliği konusunda bir değerlendirmeye yer verme.		
GENEL TOPLAM	343	47.6

Tablo 6'da, tüm aday öğretmenlerin soru sorma sürecini izledikleri ancak, etkinlik kapsamında yerine getirilmesi gerekli davranışları istenen düzeyde gerçekleştirinuedede yetersiz kaldıkları görülmektedir. Etkinliğin genel olarak %49.0 oranında yerine getirildiği ortaya çıkmıştır. Soru sorma sürecine ilişkin aday öğretmenler tarafından en çok "öğretmenin sorduğu soruların bir listesini yapma" davranışı gerçekleştirilmektedir (%80.0). Aday dosyasında uzman öğretmenlerin soru sorma sürecinde yaptığı davranışlara ilişkin bilgilere çeşitli düzeylerde de olsa rastlanırken, kendilerinin bizzat soru sorma sürecine aktif olarak katıldığını ve soru sorma sürecinde uygulanması gereken kurallar açısından başka bir aday öğretmen

ya da branş öğretmeni tarafından değerlendirildiğini gösteren kayıtlara rastlanılmamıştır. Öğretmenlik uygulamaları, okulda edinilen kuramsal bir takım bilgilerin uygulanması mantığına dayandığından, aday öğretmenlerin öğretmenlik becerilerini geliştirmeleri için etkinliklere bizzat kendilerinin de uygulamalı olarak katılması önemlidir. Elde edilen sayısal bulgular aday ve uzman öğretmenlerin soru sorma sürecinde yerine getirilmesi gerekli davranışları tümüyle yerine getiremediklerini ortaya koymaktadır. Bu durum, aday öğretmenlerin etkinliğe gereken önemi vermemelerinden kaynaklanabilir.

Aday dosyalarında "Açıklama" etkinliği ile ilgili yer alan kayıtlardan elde edilen bulgular Tablo: 7'de verilmiştir.

Tablo: 7 Açıklama

<i>Yapılması Beklenen Davranışlar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Günde gözlemlediği dersleri belirtme.	40	100
Ders planını öğretmenle birlikte tartışma.	2	5.0
Anlatım gözlem formunu öğretmene gösterme.	-	-
Girilen her ders için anlatım gözlem formunu doldurma.	26	65.0
Anlatım gözlem formunda yer alan bilgilere dayalı olarak öğretmenlerin anlatım becerisinin yeterliliğine ilişkin bilgilere yer verme.	40	100
Kendisinin ders anlatırken gözlenmesine ilişkin kayıtlara yer verme.	2	5.0
Anlatım programı dahilinde kendisinin anlatım becerisini değerlendirme.	2	5.0
Anlaşılır bir açıklama yaparken bulunması gerekli temel becerilerin özetini belirtme.	2	5.0
GENEL TOPLAM	114	35.6

"Açıklama" etkinliği aday öğretmenlerin genel olarak %35.6'sı tarafından gerçekleştirilmiştir. Aday öğretmen kayıtlarının tümünde, gün içinde gözlediği derslere ve anlatım gözlem formundaki kriterlere dayalı olarak uzman öğretmenlerin anlatım becerisine değinilirken, hiçbirinde "anlatım gözlem formunu" nun uzman öğretmene gösterildiğine ilişkin bir

bilgiye rastlanmamıştır, incelenen dosyalarda, açıklama etkinliğine ilişkin aday öğretmenin kendisi ders anlatırken anlatım gözlem formunun doldurulmasını sağladığına yönelik bir veriye aday öğretmenlerin sadece %5'inderastlanmıştır. Açıklama etkinliğini bizzat gerçekleştiren %5.0 oranındaki aday öğretmen grubunun dosyasında kendisinin anlatım becerisini yansıtan form ve edindiği tecrübelerden yararlanarak, anlaşılır bir açıklamada bulunması için gerekli temel becerilerin neler olabileceğine ilişkin veriler de bulunmaktadır. Elde edilen bulgular, etkinliğin genel olarak uzman öğretmenle işbirliği yapılmadan gerçekleştirildiğini düşündürmektedir.

Aday dosyalarında "Ders Yönetimi ve Sınıf Kontrolü" etkinliği ile ilgili yer alan kayıtlardan elde edilen bulgular Tablo: 8'de verilmiştir.

Tablo: 8 Ders Yönetimi ve Sınıf Kontrolü

<i>Yapılması Beklenen Davranışlar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Branş öğretmenlerinin yönetim ve kontrol becerilerini izleme.	18	45.0
Sınıf yönetimi programını doldurma.	9	22.5
Sınıf yönetimi programına göre uzman öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda yeterliliğini belirleme.	3	7.5
Sınıf yönetimi ve kontrol becerisini gerçekleştirmek üzere uygulama yapma.	21	52.5
Kendisine ilişkin uzman öğretmenlerin sınıf yönetimi ve kontrol programını doldurmalarını sağlama.	13	32.5
Ders sonunda gerçekleştirilen etkinliği değerlendirme.	11	27.5
<i>GENEL TOPLAM</i>	<i>75</i>	<i>31.2</i>

"Ders Yönetimi ve Sınıf Kontrolü" etkinliği öğretmen adaylarının genel olarak %31.2'si tarafından gerçekleştirilmiştir. Aday öğretmenlerin, sınıf yönetimi ve kontrol becerilerini ölçmek için %52.5 düzeyinde gerçekleşen bir oranda uygulama yapması dikkat çekicidir. Bununla birlikte aday öğretmenlerin %45.0 oranında uzman öğretmenleri izlemesi, beklenen

davranışların gerçekleştirilmesinde olması gereken ilerleyişi ortaya koyması açısından önem taşımaktadır. "Sınıf yönetimi programına göre uzman öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda yeterliliğini belirleme" etkinlik kapsamında en az yerine getirilen davranış olarak belirlenmiştir. Ders sonunda gerçekleştirilen etkinliğin değerlendirilmesi gerekirken, %27.5 gibi küçük bir oranda değerlendirildiği ortaya çıkmıştır.

Aday dosyalarında "öğrencilerin Çalışmalarına Not Verme" etkinliği ile ilgili yer alan kayıtlardan elde edilen bulgular Tablo: 9'da verilmiştir.

İncelenen dosyalardan elde edilen bilgilere göre, aday öğretmenlerin genel olarak %30.8 oranında "Öğrencilerin çalışmalarına not verme" etkinliğini gerçekleştirdikleri belirlenmiştir.

"Öğrencilerin çalışmalarını değerlendirme" (%82.5) ve "Not vermek amacıyla bir değerlendirme yapma" (%75.0) etkinlik kapsamında en çok gerçekleştirilen davranışlardır. Dosyaların büyük bir çoğunluğunda, uzman öğretmenlerin haftada kaç saatini öğrenci değerlendirmesi için kullandığını ortaya koyan bir bilgiye rastlanmamıştır. Bir ila iki sayfa uzunlukta düz yazı şeklindeki çalışmaları değerlendiren aday öğretmenlerin oranı da oldukça yüksektir (%60.0). Kayıtlar dikkate alındığında; değerlendirme sürecinde, yapılan çalışmalara not verdikten sonra öğrenciye geri verilmediği, çalışmanın tarihi ve notların kaydının tutulmadığı ve çalışmasında eksiklikleri bulunan öğrencilerin gelişimlerinin izlenmediği söylenebilir. Yalnızca, aday dosyalarının %10.0'unda söz konusu bulgulara rastlanmıştır.

Tablo: 9 Öğrencilerin Çalışmalarına Not Verme

<i>Yapılması Beklenen Davranışlar</i>	/	%
öğrencilerin çalışmalarını değerlendirme	33	82.5
Not vermek amacıyla bir değerlendirme yapma.	30	75.0
Yapılan değerlendirmenin amaçlarını belirtme.	30	75.0
Öğretmenlerin öğrenci değerlendirmesi için haftada kaç saat ayırdığını açıklama.	4	10.0
Öğretmenlerin öğrencilerin tüm çalışmalarına not verip, vermediğini belirtme.	12	30.0
Not verirken tutarlılığı sağlamak için öğretmenlerin kullandığı stratejilere değinme.	12	30.0
Deneyimli öğretmenlerin bazı çalışmalara neden daha eleştirisel not verdiğine değinme.	5	12.5
Okuldaki not verme şemasına değinme.	16	40.0
En düşük ve en yüksek notlar için belirlenmiş ölçüleri belirtme.	17	42.5
Öğrencilerin ödev dosyalarına veya defterlerine not verilip, verilmediğini açıklama.	14	35.0
Düz yazı şeklinde ve yaklaşık bir ila iki sayfa uzunlukta bir not verme çalışması yapma.	24	60.0
Yapılan çalışmada nelerin değerlendirileceğini belirleme.	14	35.0
Belirlenen ölçülere göre değerlendirme yapma.	14	35.0
Çalışmaların üzerine yorum yapma.	1	2.5
Yapılan çalışmalara not verip, öğrenciye geri verme.	-	-
Yapılan çalışmalara ilişkin sınıfa dönüt verme.	5	12.5
Çalışmanın tarihi ve notların kaydını verme.	-	-
Çalışmasında eksiklikleri bulunan öğrencileri izleme.	-	-
Çalışmanın fotokopisini çekerek diğer aday öğretmenler tarafından değerlendirilmesini sağlama.	14	35.0
Yapılan değerlendirmelerdeki çeşitliliği vurgulama.	10	25.0
Öğrenci seviyelerini dikkate alarak bir not şeması ve ölçüt listesi oluşturma.	11	27.5
Oluşturulan ölçütlere ve not şemasına göre çalışmalara tekrar not verme.	5	12.5
GENEL TOPLAM	171	30.8

"Çalışmaların üzerine yorum yapma" etkinlik kapsamında yerine getirilmesi beklenen önemli bir davranış olmasına rağmen,

gerçekleştirildiğine ilişkin çok az dosyada kayıtlara rastlanmıştır. Etkinlik genel düzeyde farklı katılımlarla da olsa gerçekleştirilmiştir. Ancak, kayıtlar dikkatle incelendiğinde de görülecektir ki, aday öğretmenlerin okulda edindikleri bilgileri uygulama okullarında tamamen işe koşmadıkları ortaya çıkmaktadır. Aday öğretmenlerin yadsınamaz bir çoğunluğu; okulun kapısından girdiği anda, eğitsel etkinlikler açısından sisteme uyum göstermektedir. Etkinliklerin amacına ulaşmasında, üniversitede edinilen bilgilerin okullarda uygulanabilmesi önem taşımaktadır. Okulun öğretme-öğrenme süreçlerindeki yeni gelişmelerden haberdar olması, işgörenin ve kendisinin gelişimi açısından önemlidir. Etkinliğin istenilen yeterlikte gerçekleşmemesi, üniversite-okul işbirliğinin yeterince sağlanamamış olmasından kaynaklanabilir. Beklenen işbirliği; öğretmen adayının sisteme yönelik algılarının olumlu yönde gelişmesini sağlayacağı gibi, aday öğretmen-uzman öğretmen etkileşimi sonrası birlikte değişim ve gelişimi de sağlayabilir. Çift yönlü bilgi ve beceri transferi ulaşılmak istenen ancak, şu ana kadar istenen düzeyde ulaşılamayan eğitimde kaliteyi de, bilinçli bir gelişim programı içerisinde sisteme kazandırabilir.

Aday dosyalarında "Çalışma Yaprakları" etkinliği ile ilgili yer alan kayıtlardan elde edilen bulgular Tablo: 10'da verilmiştir.

Tablo: 10 Çalışma Yaprakları

<i>Yapılması Beklenen Davranışlar</i>	<i>/</i>	<i>%</i>
Çalışma yaprakları hazırlama.	40	100
Çalışma yaprağında farklı etkinliklere yer verme.	24	60.0
Çalışma şeklini (Bireysel-grup) belirtme.	33	82.5
Çalışma yaprağını düzenlerken öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alma.	-	-
Çalışma yaprağını yeterli sayıda çoğaltma.	-	-
Çalışma yaprağını sınıfta kullanma.	7	17.5
Kullanım sırasında çalışma yaprağını değerlendirme.	7	17.5

Hazırlanan çalışma yaprağının ilk şeklini dosyada bulundurma.	40	100
Hazırlanan çalışma yaprağını geliştirme.	-	
Geliştirilen çalışma yaprağını dosyada bulundurma.	-	
GENEL TOPLAM	151	37.8

"Çalışma Yaprakları" etkinliği öğretmen adaylarının genel olarak %37.8'i tarafından gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular çalışma yapraklarının amacına hizmet etme konusunda büyük eksikliklerinin bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 10 incelendiğinde, tüm adayların bu etkinlik kapsamında bir çalışma yaprağı hazırladığı ve dosyasında bulundurduğu görülmektedir. Ancak, çalışma yapraklarının nitelik boyutunda ve amaca hizmet açısından istenilen yeterlilikte olmadığı söylenebilir. Şöyle ki, aday öğretmenlerin hiçbiri çalışma yaprağını tasarımlarken öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate almamış ve yeteri sayıda çoğaltmamıştır. Diğer yandan hazırlanan çalışma yapraklarının %60'ında, birden çok etkinliğe yer verildiği, %82.5 oranında çalışma şeklinin belirtildiği ortaya çıkmıştır. Üstelik elde edilen bulgulara göre, aday öğretmenlerin yalnızca %17.5'i tasarımı uygulama aşamasına geçirebilmiştir. Ancak, uygulamayı gerçekleştirebilen adaylardan hiçbiri, öğrencilerden elde ettiği dönütlere dayalı olarak çalışma yaprağını geliştirip, yeniden düzenlememiştir. Bunun sonucu olarak dosyasında da yer vermemiştir.

Aday dosyalarında "Okul Müdürü ve Okul Sorunları" etkinliği ile ilgili yer alan kayıtlardan elde edilen bulgular Tablo: 11 'de verilmiştir.

Tablo: 11 Okul Müdürü ve Okul Sorunları

<i>Yapılması Beklenen Davranışlar</i>	/	%
Okul müdürü ve okul sorunları ile ilgili bir toplantı yapma.	40	100
Müdürün okulu için belirlediği hedefleri belirleme.	36	90.0
Müdürün öğretmen kadrosundan beklentilerini belirleme.	37	92.5
Yeni öğretmenlerin okuldaki ilk yıllarında ortama uyum sağlamaları için müdürün uygulamalarını belirleme.	37	92.5
Müdüre göre iyi bir öğretmenin özelliklerini sıralama.	27	67.5
Müdürü okuldaki öğretmenler ve kadrolarla ilgili nelerin gururlandırdığını açıklama.	23	57.5
Okul sorunlarına değinme.	-	-
öğretmen adaylarının sorularını da müdüre sorma.	12	30.0
Müdürün öğretmen adaylarından beklentilerini sıralama.	9	22.5
Öğretmen adaylarının okula bulunabilecekleri katkılara değinme.	4	10.0
Müdürün istediği öğretmen özelliklerine sahip olup olmadığını değerlendirme.	2	5.0
GENEL TOPLAM	227	56.7

"Okul müdürü ve okul sorunları" etkinliği genelde aday öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu tarafından yapılmıştır (%56.7). Adayların tümü okul müdürüyle bir toplantı niteliğinde olmasa da, mülakat şeklinde bir görüşme yapmıştır. Dosyalarda, müdürün öğretmen kadrosundan beklentileri (%92.5), yeni öğretmenlerin okuldaki ilk yıllarında ortama uyum sağlamaları için müdürün uyguladığı yöntemler (%92.5) ve müdürün okulu için belirlediği hedefler büyük bir oranda bulunmaktadır. Aday öğretmenlerin müdürün istediği öğretmen özelliklerine sahip olup olmadığına ilişkin bir değerlendirme yapmaması, etkinlik kapsamında istenen düzeyde gerçekleştirilemeyen bir davranış olarak belirlenmiştir. Dosyalarda, etkinlik kapsamında okul sorunlarına değinilmediği belirlenmiştir. Elde edilen bulgu, yöneticilerin sorunlarını paylaşmama eğiliminden kaynaklanabilir. Eğitim örgütlerinde informal iletişimin

bulunması gerektiği düşünülse de, okullarda genelde forma! bir iletişimin yaygın olarak işletilmesi nedeniyle, aday öğretmenlerin okul sorunlarına ilişkin istedikleri bilgileri elde edemediği söylenebilir.

Aday dosyalarından hareketle değerlendirilen etkinliklerin tümü bütüncül bir yaklaşımla Tablo: 12'de verilmiştir.

Tablo: 12 Genel Değerlendirme

<i>Etkinlikler</i>	<i>Amacına Hizmet Etme Derecesi</i>	<i>Davranış Sayısı</i>	<i>Beklenen Toplam frekans</i>	<i>Gerçekleşen</i>	
				<i>f</i>	<i>%</i>
1. Öğretmenin Bir Günü	4	9	360	166	41.5
2. öğrencinin Bir Günü	5	8	320	132	41.2
3. Okuldaki Bölümünüz	3	5	200	90	45.0
4. Öğretim Teknikleri	10	15	600	160	26.7
5. Gözlem Programı	11	7	280	50	17.9
6. Soru Sormayı İzleme	2	18	720	343	47.6
7. Açıklama	7	8	320	114	35.6
8. Ders Yönetimi ve Sınıf Kontrolü	8	6	240	75	31.2
9. Öğrencilerin Çalışmalarına Not Verme	9	22	880	271	30.8
10. Çalışma Yaprakları	6	10	400	151	37.8
11. Mikro Öğretim	-	-	-	-	-
12. Okul Müdürü ve Okul Sorunları	1	10	400	227	56.7
Genel			4720	1779	37.7

Etkinliklerin tümünün yeterliliğine ilişkin oluşturulan Tablo: 12'de, amaca hizmet etme derecesi açısından "Okul Müdürü ve Okul Sorunları" etkinliğinin %56.7 ile daha fazla uygulandığı görülmektedir. Bu etkinliği sırasıyla: "Soru Sormayı İzleme" (47.6), "Okuldaki Bölümünüz" (%45.0), "Öğretmenin Bir Günü" (%41.5), "Öğrencinin Bir Günü" (%41.2), "Çalışma

Yaprakları" (%37.8), "Açıklama" (%35.6), "Ders Yönetimi ve Sınıf Kontrolü" (%31.2), "Öğrencilerin Çalışmalarına Not Verme" (%30.8), "Öğretim Teknikleri" (%26.7), "Gözlem Programı" (%17.9) etkinlikleri izlemiştir.

Tablo: 12'deki sayısal veriler aday kayıtlarına göre etkinliklerin %37.7 oranında gerçekleştirildiğini ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, etkinliklerin %37.7 oranında amacına hizmet ettiği söylenebilir. Ortaya konulan bulgular etkinlikleri "yapmış olmak için yapma" mantığıyla hareket edilerek gerçekleştirildiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Öğretmen adaylarının hazırladığı dosyalarda yer alan kayıtlardan hareketle "okul deneyimi" uygulaması içerisindeki etkinliklerin öğrenciler tarafından amacına uygun olarak yapılıp yapılmadığını değerlendirme amacıyla hazırlanan bu çalışmada; incelenen dosyaların belirlenen davranışlar açısından tümüyle yeterli olmadığı belirlenmiştir. Aday dosyalarında hiç değinilmeyen davranışların bulunması ulaşılan bu sonucu daha da güçlendirmektedir. Yapılan etkinlikler içerisinde "Okul Müdürü ve Okul Sorunları" diğer etkinliklerden daha fazla gerçekleştirilmiştir. Öğretim sürecine ilişkin önemli bilgilerin edinilebileceği "Öğretim Teknikleri" ve "Gözlem Programı" en az gerçekleştirilen etkinlikler olarak ortaya çıkmıştır. Belirlenen davranışlar açısından incelenen dosyalar, "Okul Müdürü ve Okul Sorunları" etkinliği hariç, %50'lik oranın üzerinde yapılmamıştır. Genelde tüm etkinlikler üçte bir oranında gerçekleştirilmiştir. "Mikro Öğretim" etkinliği ile ilgili herhangi bir kayda rastlanmamıştır.

Etkinlikler bazında düşünüldüğünde belirlenen davranışların gerçekleşme düzeylerinde de önemli farklılıklar bulunmuştur. Etkinliklerin ilk davranışları çoğunlukla yapılırken, etkinliklere ait diğer alt davranışların gerçekleştirilmesinde büyük düşüşler belirlenmiştir. Bu durum, aday öğretmenlerin etkinliklere tamamen hakim olmadıklarını göstermektedir.

Ulaşılan bu sonuçlar çerçevesinde etkinliklerin amacına uygun olarak gerçekleştirilebilmesi için şu öneriler sunulabilir:

1) Etkinliklerin içeriğindeki davranışları gerçekleştirmek üzere, aday öğretmenlerin bilinçli gözlem yapmalarını sağlayacak bir ölçüt listesi oluşturulmalı, gözlenecek davranışlar; standart, koşul, davranış ve öğrenci değişkenleri dikkate alınarak belirlenmelidir.

2) Etkinliklerin aday öğretmenlere neler kazandıracığı, etkinlik gerçekleştirildikten sonra elde edilen bilgilerin nasıl kullanılacağı konusunda aday öğretmenlere ayrıntılı bilgiler sunulmalı, etkinliğin "neden?" yapılması gerektiğine bireyler inandırılmalıdır.

3) Aday öğretmenlere yönelik uygulama öncesinde okul kuralları ile öğrenciye verilebilecek ödül ve cezalara ilişkin bilgilendirme toplantıları yapılmalı, bu toplantılara okul ve üniversite temsilcileri de katılarak, ortak bir noktada beklentileri karşılayacak çözüm yolları üretilmelidir.

4) Etkinliklerin beklenen hedeflere ulaşması için, uzman öğretmen-danışman öğretmen ve öğrenci arasında işbirliğine dayalı sürekli bir iletişim kurulmalıdır.

5) Uygulamaların başarısı açısından; aday öğretmenler daha bilinçli duruma getirilmeli, uygulama etkinliklerine başlamadan önce etkinliklerin daha verimli gerçekleştirilmesine yönelik bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri konusunda yetiştirilmeleri sağlanmalı, gerekirse bu etkinlikler okul deneyimi dersinin bir parçası durumuna getirilmelidir.

6) Öğretmenlik uygulamaları, üniversitede edinilen kuramsal bir takım bilgilerin okulda uygulanması mantığına dayandığından; aday öğretmenlerin, öğretmenlik becerilerini geliştirmeleri için kendilerinin bizzat derse katılması sağlanmalı, belirlenen eksiklikleri gidermesi için gerekli yönlendirmeler yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

Gözütok, F.D. (1991) "Orta Öğretim öğretmenlerinin Öğretmenlik Formasyonu Açısından Eğitim İhtiyaçlarının Saptanması." Eğitimde Arayışlar 1 Sempozyumu: İstanbul.

Uyangör, N. Ve Kiraz, E. (1997). " Öğretmenlik uygulamalarında Okul Deneyimi, sorunlar ve Çözüm Önerileri." Uluslar arası 1. öğretmen Yetiştirme Sempozyumu: Çanakkale.

öğretmen Eğitimi- Okullardaki Çalışmalar.(1996). YÖK/ Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, hizmet öncesi öğretmen eğitimi: Ankara.